

Sygn. akt III ZS 3/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Dawid Miąsik

Protokolant Grażyna Niedziałkowska

w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości
na uchwałę Krajowej Rady Notarialnej z dnia 17 czerwca 2016 r., w sprawie zmiany
Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 22 listopada 2016 r.

**uchyla uchwałę w § 1 pkt 3 w zaskarżonej części i w tym
zakresie sprawę przekazuje Krajowej Radzie Notarialnej do
ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Notarialna (dalej jako KRN lub Rada) w dniu 17 czerwca 2016 r. podjęła uchwałę Nr IX/52/2016, wprowadzającą zmiany w Regulaminie wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej, przyjętym przez KRN w uchwale Nr 12 z dnia 29 listopada 1991 r. w brzmieniu nadanym Zarządzeniem nr 1/2008 Prezesa KRN z dnia 15 lutego 2008 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu

wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej, zmienionym uchwałą nr VI/76/2008 KRN z dnia 18 października 2008 r. Uchwałą tą, po § 9, dodano nowy § 9a w brzmieniu: „Niezwłocznie po dokonaniu czynności notarialnej uzasadniającej złożenie wniosku wieczystoksięgowego, notariusz za pośrednictwem systemów teleinformatycznych, składa wymagany wniosek. Jeżeli wniosek wynika z czynności innej niż dokonywana w akcie notarialnym, notariusz żądanie złożenia wniosku dokumentuje protokołem” (§ 1 pkt 3 uchwały).

Minister Sprawiedliwości wniósł skargę na powyższą uchwałę, zarzucając sprzeczność postanowienia § 1 pkt 3 tej uchwały, w zakresie w jakim przewiduje dodanie do Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej § 9a zdanie drugie, z art. 92 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 2001 r. Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1796, powoływanej dalej jako Prawo o notariacie lub ustawa) przez dopuszczenie możliwości sporządzenia przez notariusza wniosku o wpis do księgi wieczystej także w sytuacji, gdy żądanie to wynika z innej czynności niż opisana w art. 92 § 4 zdanie pierwsze Prawa o notariacie oraz w zakresie w jakim określa rodzaj czynności notarialnej, dokumentującej żądanie strony czynności w przedmiocie złożenia wniosku o wpis do księgi wieczystej z art. 7 i art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 40 § 1 Prawa o notariacie, albowiem ustawodawca nie przewidział takiej kompetencji KRN. Na tej podstawie wniósł o uchylenie postanowienia uchwały KRN Nr IX/52/2016 z dnia 17 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej w zaskarżonej części.

W uzasadnieniu skargi Minister Sprawiedliwości podniósł, że zgodnie z art. 92 § 4 Prawa o notariacie, jeżeli akt notarialny zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa, które może być ujawnione w księdze wieczystej bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, notariusz sporządzający akt notarialny, nie później niż w dniu jego sporządzenia, składa wniosek o wpis w księdze wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Na żądanie strony czynności notarialnej, wniosek zawiera żądanie dokonania w księdze wieczystej także innego wpisu związanego z czynnością

notarialną. Zaznaczył, że co prawda wykładnia językowa tego przepisu może prowadzić do wniosku, iż przez czynność notarialną, o której mowa w zdaniu drugim, należy rozumieć każdą czynność notarialną regulowaną przepisami ustawy bowiem art. 92 § 4 ustawy nie odsyła do konkretnych czynności notarialnych, to jednak należy mieć na względzie, że w przypadku wykładni tekstów prawnych nie chodzi o to, by po prostu zrozumieć tekst czy jakiś przepis, ale o to, aby zrozumieć tekst zgodnie z treścią nadaną mu przez prawodawcę. Dlatego zwrócił uwagę na genezę art. 92 § 4 Prawa o notariacie. Treść tego przepisu ulegała zmianom w toku procesu legislacyjnego. W pierwotnej wersji skierowany do konsultacji społecznych, w tym do KRN, projekt ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz zmianie niektórych innych ustaw przewidywał następujące brzmienie art. 92 § 4 Prawa o notariacie: „Jeżeli akt notarialny zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa, które może być ujawnione w księdze wieczystej bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, notariusz sporządzający akt notarialny, nie później niż w dniu jego sporządzenia, składa wniosek o wpis w księdze wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego” (art. 4 pkt 3a projektu, legislacja.rcl.gov.pl). Przedstawiając swoje stanowisko co do tego projektu ustawy KRN postulowała między innymi rozszerzenie możliwości składania przez notariusza wniosków o wpis do księgi wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego na wszystkie przypadki, w których zainteresowany składa taką wolę wobec notariusza i przedkłada niezbędne dokumenty, wskazując, że pozwoli to na zachowanie dotychczasowej praktyki związanej z uzgadnianiem stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, niejako przy okazji sporządzania aktu notarialnego. W konsekwencji w projektowanym art. 92 § 4 Prawa o notariacie dodano zdanie drugie w brzmieniu: „Na żądanie strony czynności notarialnej, wniosek zawiera żądanie dokonania w księdze wieczystej także innego wpisu związanego z czynnością notarialną”. Minister Sprawiedliwości podniósł, że zgodnie z obowiązującymi zasadami wykładni interpretacji normy prawnej zawartej w zdaniu drugim art. 92 § 4 Prawa o notariacie należy dokonywać przy uwzględnieniu zdania pierwszego, gdyż pozostają one ze

sobą w ścisłym związku. W zdaniu pierwszym wymieniono czynności notarialne, które nakładają na notariusza obowiązek złożenia wniosku o wpis w księdze wieczystej, a w zdaniu drugim dopuszczono objęcie wnioskiem, o którym mowa w zdaniu pierwszym, także żądanie innego wpisu, ale związanego z tą czynnością notarialną. W celu podkreślenia związku pomiędzy zdaniem pierwszym a drugim, w zdaniu drugim użyto słowa „także” oraz wyrażenia „związanego z czynnością notarialną”. A zatem pozwala to na stwierdzenie, że intencją ustawodawcy było umożliwienie objęcia wnioskiem o wpis w księdze wieczystej nie tylko żądania wpisów będących następstwem dokonywanej czynności notarialnej, która została wymieniona w zdaniu pierwszym art. 92 § 4 ustawy, ale również wpisów związanych z dokonywaną czynnością notarialną, czyli takich, które nie są konsekwencją oświadczeń woli stron czynności notarialnej, lecz następstwem innych zdarzeń prawnych wykazanych dokumentami przez strony czynności notarialnej. Dodatkowo w uzasadnieniu skargi podniesiono, że celem wprowadzenia „elektronicznego postępowania wieczystoksięgowego” było dążenie do usprawnienia postępowania o wpis w księdze wieczystej i dlatego z aktu notarialnego wyjęto wnioski o wpis w księdze wieczystej, nakładając na notariuszy obowiązek złożenia tego wniosku na formularzu w systemie teleinformatycznym. Odmienny stan prawny zostałby stworzony wówczas, gdyby zdanie drugie art. 92 § 4 Prawa o notariacie ujęto w odrębnej jednostce redakcyjnej art. 92 ustawy oraz dokonano odpowiedniej modyfikacji treści art. 92 § 8 i 9. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, brak jest podstaw do przyjęcia, że notariusz może złożyć wniosek o wpis do księgi wieczystej „przy okazji” dokonywania innych niż wymienione w art. 92 § 4 zdanie pierwsze ustawy czynności notarialnych, a takich sytuacji dotyczy kwestionowana w skardze regulacja Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnych. Stąd też postanowienie zaskarżonej uchwały w zakresie dotyczącym dodawanego § 9a zdanie drugie stanowi sprzeczne z art. 92 § 4 Prawa o notariacie rozszerzenie kompetencji do sporządzania przez notariuszy wniosków wieczystoksięgowych również w innych przypadkach niż przewidziane w art. 92 § 4 zdanie pierwsze ustawy.

Według Ministra Sprawiedliwości, wydając zaskarżoną uchwałę, KRN naruszyła także art. 7 i 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 40

§ Prawa o notariacie. Do istoty konstytucyjnej samorządu zawodowego należy określony przepisami zakres samodzielności prawodawczej, która może być urzeczywistniana wyłącznie w granicach ustawowego porządku prawnego rozumianego jako całość porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Z tak rozumianą samodzielnością prawotwórczą samorządu zawodowego pozostają w sprzeczności działania normodawcze samorządu, które przekraczają zakres upoważnień, są wykorzystywane do celów sprzecznych z interesem publicznym i obowiązującym prawem, a zwłaszcza te, które zmierzają do faktycznego derogowania przepisów ustawowych. Zatem do działań organów samorządu notarialnego podejmowanych w formie uchwał ma zastosowanie art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

KRN w odpowiedzi na skargę wniosła o oddalenie skargi oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych. W pierwszej kolejności KRN zarzuciła, że przyjęcie stanowiska Ministra Sprawiedliwości skutkowałoby regresem w stosunku do stanu, który istniał przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz zmianie niektórych innych ustaw. Istotne znaczenie dla wykładni art. 92 § 4 Prawa o notariacie ma bowiem dodany do ustawy art. 79 pkt 8a, zgodnie z którym złożenie przez notariusza wniosku o wpis do księgi wieczystej wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę wpisu do księgi wieczystej stanowi czynność notarialną. Przepis ten wszedł w życie na skutek propozycji zgłoszonych do prac legislacyjnych nad ustawą nowelizującą w związku z postulowanym przez Radę dokonaniem zmian projektowanego brzmienia art. 92 § 4 Prawa o notariacie. Wówczas KRN, co wynika z treści uchwały z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie opinii o projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw, proponowała rozszerzenie możliwości składania przez notariuszy wniosków wieczystoksięgowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego na wszystkie przypadki, w których zainteresowany zgłasza taką wolę, przedkładając wszystkie niezbędne dokumenty. Uwzględnienie powyższego rozwiązania w projekcie ustawy miało pozwolić na zachowanie dotychczasowej praktyki związanej

z „uzgadnianiem” stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, niejako przy okazji sporządzania aktu notarialnego, a jednocześnie zwiększyć funkcjonalność projektowanego rozwiązania, pozwalając na ograniczenia wskaźnika wniosków składanych na formularzach papierowych. Stąd w powołanym w skardze raporcie z konsultacji publicznych zaznaczono, że „podzielono też uwagę KRN o konieczności przesądzenia wprost w przepisach, iż wniosek o dokonanie wpisu do księgi wieczystej może obejmować nie tylko żądanie wpisów wynikających bezpośrednio z dokonywanej czynności notarialnej, ale również wpisów, które wiążą się z czynnością notarialną. W uwzględnieniu tej uwagi odpowiednie zmiany wprowadzono do projektowanego art. 92 § 4 Prawa o notariacie, a także: „W uwzględnieniu uwagi KRN w art. 79 Prawa o notariacie dodano do katalogu czynności, które wykonuje notariusz, składanie wniosków o wpis do księgi wieczystej.” A zatem uznanie złożenia wniosku wieczystoksięgowego za samodzielną i odrębną czynność notarialną, miało istotne znaczenia z punktu widzenia praktyki notarialnej, gdzie klienci zwracali się do notariusza o sformułowanie wniosku o wpis w księdze wieczystej bez związku z jakąkolwiek czynnością objętą aktem notarialnym.

W dalszej kolejności KRN stwierdziła, że gdyby uprawnienie notariusza do złożenia wniosku wieczystoksięgowego wynikało wyłącznie z przywołanego wyżej art. 92 § 4 Prawa o notariacie, wówczas niedopuszczalne byłoby składanie w akcie notarialnym wniosków o sprostowanie oznaczenia nieruchomości czy ujawnienie podziału nieruchomości. Tymczasem w praktyce notarialnej przyjmowano, że art. 92 § 4 ustawy ustanawiający po stronie notariusza obowiązek zamieszczenia wniosku o wpis do księgi wieczystej nie ogranicza jego kompetencji do złożenia takiego wniosku w innych sprawach. Powszechnie było więc zamieszczanie przez notariuszy w aktach notarialnych również i innych wniosków, nie tylko takich, których złożenie było niezbędne do dokonania czynności notarialnej dokumentowanej aktem notarialnym, np. wniosku o ujawnienie podziału nieruchomości czy wniosku o odłączenie części nieruchomości i założenie dla niej nowej księgi wieczystej, jeżeli wnioski te zakończone były ściśle związanym z czynnością prawną objętą aktem notarialnym wnioskiem o wpis nowego nabywcy do nowo założonej księgi wieczystej. Ponadto, powszechnie akceptowane zarówno

przez notariuszy, jak i przez sądy wieczystoksięgowe, było zamieszczanie w aktach notarialnych innych wniosków, których pozytywne rozpatrzenie nie warunkowało w jakikolwiek sposób dokonania wpisu własności czy innych wpisów, które objęte były art. 92 § 4 Prawa o notariacie w poprzednio obowiązującym brzmieniu. Powyższa praktyka nie znajdowała jakiegokolwiek uzasadnienia w literalnym brzmieniu art. 92 § 4 ustawy, a zatem gdyby tylko z tego przepisu wynikało omawiane uprawnienie notariuszy do składania wniosków, wnioski te nie mogłyby otrzymać prawidłowego biegu, chociażby ze względu na fakt, że nie zostały złożone na urzędowym formularzu. Tym samym, zdaniem KRN, wbrew zawartemu w skardze stanowisku Ministra Sprawiedliwości, treść art. 92 § 4 Prawa o notariacie nie wyklucza złożenia przez notariusza wniosku także w każdym innym przypadku, o którym mowa w art. 1 § 1 tej ustawy. Podkreślono, że wśród innych przykładów praktyki notarialnej, opartej na szerokim rozumieniu uprawnienia notariusza do składania wniosku wieczystoksięgowego, wskazać można sytuację dotyczącą sporządzenia przez notariusza aktu poświadczenia dziedziczenia w przypadku, w którym w skład spadku wchodzi nieruchomości.

Dodatkowo KRN podkreśliła, że dokonując wykładni art. 92 § 4 ustawy nie można pominąć literalnego brzmienia tego przepisu. Wykładnia językowa ma co do zasady znaczenie priorytetowe w procesie ustalania treści normy prawnej. Odstąpienie od niej na rzecz wykładni funkcjonalnej bądź systemowej jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy jest to uzasadnione ważnymi racjami prawnymi, ekonomicznymi bądź społecznymi. Przy czym, nie każde racje, a jedynie szczególnie istotne czy doniosłe upoważniają do odstąpienia od znaczenia literalnego. Tego rodzaju szczególnie ważnych racji Minister Sprawiedliwości w skardze nie powołuje. Co szczególnie istotne, w zdaniu drugim art. 92 § 4 Prawa o notariacie ustawodawca posłużył się pojęciem „czynności notarialnej”, czego nie zrobił w zdaniu pierwszym przywołanego przepisu, w którym mowa o „sporządzeniu aktu notarialnego”. Wobec powyższego okoliczności sprawy, w szczególności treść Prawa o notariacie, w sposób jednoznaczny przemawiają za przyjęciem stanowiska, że w tym przypadku posłużenie się przez ustawodawcę innymi pojęciami w ramach tej samej jednostki redakcyjnej aktu prawnego należy zakwalifikować jako działanie celowe. Nie ulega bowiem wątpliwości, że jeżeli

prawodawca nadał określonym znaczeniom swoiste znaczenie prawne, to należy je rozumieć w takim znaczeniu. KRN w podsumowaniu powyższych argumentów stwierdziła, że zaprezentowana w skardze argumentacja jest bezzasadna, a zaskarżona uchwała nie wykracza poza określonymi przepisami ustawowymi zakres samodzielności prawodawczej Rady.

Odnosząc się do zawartych w skardze zarzutów sprzeczności art. 7 i 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 40 § 1 Prawa o notariacie KRN wskazała, że zaskarżona uchwała nie wykracza poza określony przepisami ustawowymi zakres samodzielności prawodawczej Rady. Forma protokołu notarialnego dla stwierdzenia przebiegu czynności i zdarzeń wywołujących skutki prawne, w szczególności dotyczące stawiennictwa stron i złożonych przez nie oświadczeń wynika z art. 104 § 3 Prawa o notariacie. W konsekwencji, nie sposób uznać, że to KRN w zaskarżonej uchwale określiła rodzaj czynności notarialnej dokumentującej kierowane przez stronę żądanie złożenia wniosku wieczystoksięgowego, w sytuacji, kiedy dokonał tego sam ustawodawca, przewidując formę protokołu notarialnego dla udokumentowania wszelkich zdarzeń oraz czynności wywołujących skutki prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna Ministra Sprawiedliwości ma uzasadnione podstawy. W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zaskarżona uchwała KRN nawiązuje do regulacji art. 92 § 4 zdanie drugie ustawy z dnia 14 lutego 2001 r. Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1796). Przepis ten stanowi, że „jeżeli akt notarialny zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa, które może być ujawnione w księdze wieczystej bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, notariusz sporządzający akt notarialny, nie później niż w dniu jego sporządzenia, składa wniosek o wpis w księdze wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Na żądanie strony czynności notarialnej, wniosek zawiera żądanie

dokonania w księdze wieczystej także innego wpisu związanego z czynnością notarialną”. Do Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej dodano bowiem zaskarżoną uchwałą nowy § 9a w brzmieniu: „Niezwłocznie po dokonaniu czynności notarialnej uzasadniającej złożenie wniosku wieczystoksięgowego, notariusz za pośrednictwem systemów teleinformatycznych, składa wymagany wniosek. Jeżeli wniosek wynika z czynności innej niż dokonywana w akcie notarialnym, notariusz żądanie złożenia wniosku dokumentuje protokołem”. Powyższa regulacja Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej zawiera tym samym nieprecyzyjny zapis, odnoszący się do składnia wniosku o wpis do księgi wieczystej w sytuacji, gdy nie jest on objęty zakresem normy art. 92 § 4 zdanie pierwsze ustawy, a wynika ze zdania drugiego tego przepisu.

W tym kontekście należy mieć na uwadze, że nowelizacja art. 92 § 4 Prawa o notariacie, dokonana ustawą z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 218 ze zm., dalej jako ustawa nowelizacyjna), związana była z wprowadzeniem elektronicznego postępowania wieczystoksięgowego. Wówczas przepisem art. 4 pkt 4 ustawy nowelizacyjnej, co akcentuje KRN w uzasadnieniu swego stanowiska, ustawodawca do art. 79 Prawa o notariacie, wymieniającego rodzaje czynności notarialnych, dodał pkt 8a, zgodnie z którym notariusz składa wnioski o wpis w księdze wieczystej wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę wpisu w księdze wieczystej. Przepis ten, wraz z art. 626⁴ k.p.c., stanowił podstawę ustanowienia dla notariuszy elektronicznego postępowania wieczystoksięgowego. Jednocześnie do art. 92 Prawa o notariacie dodano § 4¹ stanowiący, że złożenie wniosku o wpis w księdze wieczystej przez notariusza za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe uważa się za złożenie wniosku przez stronę czynności notarialnej. Przyjęcie, że złożenie wniosku o wpis w księdze wieczystej przez notariusza stanowi odrębną od aktu notarialnego czynność notarialną, nie budziło wątpliwości w judykaturze jeszcze przed nowelizacją ustawy. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 5/13 (LEX nr 1294199), stwierdził, że notariusz może pobrać dodatkową opłatę w maksymalnej wysokości 200 zł za dokonanie czynności notarialnej, do której

zobowiązuje go art. 92 § 4 Prawa o notariacie. Wniosek o wpis do księgi wieczystej, jako odrębna czynność notarialna, dokonywany był, gdy akt notarialny dotyczył przeniesienia, zmiany lub zrzeczenia się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienia prawa podlegającego ujawnieniu w księdze bądź przeniesienia własności nieruchomości. Wobec powyższego, wbrew odmiennemu twierdzeniu KRN, dodanie pkt 8a do art. 79 Prawa o notariacie nie stanowi zasadniczego argumentu przemawiającego za tym, że wniosek o wpis do księgi wieczystej notariusz może złożyć także wówczas, gdy wynika on z innej czynności notarialnej niż dokonywana w akcie notarialnym i niezwiązanej z aktem notarialnym, o którym mowa w zdaniu pierwszym art. 92 § 4 ustawy.

Nie budzi wątpliwości ani sporów w orzecznictwie i doktrynie, że notariusz jest zobowiązany każdorazowo złożyć wniosek o wpis do księgi wieczystej, jeżeli akt notarialny zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa, które może być ujawnione w księdze wieczystej bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta (art. 92 § 4 zdanie pierwsze). Natomiast o umożliwienie dokonywania wpisów w księdze wieczystej, innych niż wynikających z aktu notarialnego, faktycznie postulowała KRN w uchwale z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie opinii o projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw, wskazując, że „wpisy te, związane z dokumentowanymi w akcie notarialnym czynnościami są bardzo często pożądane, a nawet niezbędne. Dotyczy to takich sytuacji jak: wykreślenie wygasłej służebności czy hipoteki, zmiany oznaczenia nieruchomości, ujawnienia praw spadkobierców, którzy nie biorą udziału w akcie itp. Racjonalna zasada dopuszczalności objęcia wnioskiem składanym przez notariusza takich 'dodatkowych' wpisów, praktykowana powszechnie, obecnie nie może budzić wątpliwości co do jej dopuszczalności, z uwagi na objęcie tych wniosków formą aktu notarialnego, a więc najwyższą i najdoskonalszą z możliwych, zastępującą inne formy nawet szczególne. Obecna propozycja wyłączenia wniosku z treści aktu notarialnego i przesyłania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, uniemożliwi kontynuowanie tej dobrej praktyki i niestety ograniczy w znacznym stopniu zakres przedmiotowy wniosków, które będą

mogły być składane przez notariusza. Notariusz zostanie pozbawiony całkowicie możliwości składania wniosku w oparciu o inne dokumenty niż akt notarialny, który w swej treści zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa podlegającego ujawnieniu w księdze wieczystej bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta. Wobec tego KRN postuluje rozszerzenie możliwości składania przez notariuszy wniosków wieczystoksięgowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego na wszystkie przypadki, w których zainteresowany składa taką wolę (żąda złożenia takiego wniosku przez notariusza), przedkładając notariuszowi wszelkie niezbędne dokumenty stanowiące podstawę wpisu”. Uwzględnieniem zastrzeżeń, zgłaszanych do projektu ustawy nowelizacyjnej przez KRN, była nowelizacja art. 92 § 4 Prawa o notariacie przez dodanie zdania drugiego, zgodnie z którym „Na żądanie strony czynności notarialnej, wniosek zawiera żądanie dokonania w księdze wieczystej także innego wpisu związanego z czynnością notarialną”. Ustawodawca nie zdecydował się jednak uwzględnić zmian postulowanych przez KRN polegających na tym, aby do art. 626⁴ k.p.c. dodać § 4 stanowiący, że „notariusz składa wniosek o wpis w przypadkach określonych w ustawie Prawo o notariacie oraz na żądanie zainteresowanego”. Natomiast w sejmowym uzasadnieniu projektu ustawy nowelizacyjnej stwierdzono między innymi, że „E.P.W. dotyczyć będzie każdego rodzaju wniosku zawartego dotychczas w akcie notarialnym i kierowanego do postępowania wieczystoksięgowego (art. 92 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie)”.

Tym samym dla oceny zapisu zawartego w zaskarżonej uchwale KRN decydujące znaczenie ma dokonanie wykładni zdania drugiego art. 92 § 4 Prawa o notariacie. Czy przepis ten stanowi samodzielną podstawę złożenia wniosku o wpis do księgi wieczystej przez notariusza każdorazowo na żądanie strony czynności notarialnej, innej niż dokonywana w akcie notarialnym, czy też umożliwia objęcie wnioskiem o wpis do księgi wieczystej dodatkowo wpisów związanych z dokonywaną w akcie notarialnym czynnością, które nie są konsekwencją oświadczeń woli stron, lecz następstwem innych zdarzeń prawnych wskazanych dokumentami przedłożonymi przez strony czynności notarialnej. Podkreślenia

wymaga, że Minister Sprawiedliwości w skardze nie neguje uprawnień notariusza do uwzględnienia żądania strony czynności notarialnej dokonania w księdze wieczystej innego wpisu niż wynikającego ze zdania pierwszego art. 92 § 4 Prawa o notariacie wówczas, gdy żądanie to pozostaje w związku ze sporządzanym aktem notarialnym i w tym kontekście bezprzedmiotowa staje się część argumentacji zawartej w odpowiedzi na skargę. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, że gdyby zamiarem ustawodawcy było, aby notariusz mógł składać wnioski o wpis do księgi wieczystej w wyniku innych czynności niż dokonywane w akcie notarialnym, to wówczas powinien to uregulować w odrębnej jednostce redakcyjnej Prawa o notariacie. Przemawia za tym wykładnia systemowa nakazująca branie pod uwagę przy interpretacji danego przepisu jego umiejscowienia. Natomiast w tej samej jednostce redakcyjnej art. 92 § 4 Prawa o notariacie ustawodawca określił w zdaniu pierwszym przypadki, w których notariusz zobligowany jest złożyć z urzędu wnioski o wpis do księgi wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a w zdaniu drugim tej samej jednostki redakcyjnej umożliwił, na żądanie strony czynności notarialnej, dokonanie w księdze wieczystej także innego wpisu związanego z czynnością notarialną. Gdyby zamiarem ustawodawcy było umożliwienie notariuszowi złożenia na żądanie strony czynności notarialnej wniosku o wpis do księgi wieczystej bez względu na rodzaj dokonywanej czynności notarialnej, to uczyniłby to w odrębnej jednostce redakcyjnej ustawy. Wobec powyższego przyjąć należy, że notariusz składając wniosek o wpis do księgi wieczystej na podstawie art. 92 § 4 zdanie pierwsze ustawy, jest uprawniony uwzględnić na żądanie strony dokonanie w księdze wieczystej także innego wpisu, jeśli jest on związany z czynnością dokonywaną w akcie notarialnym. Wyraz „także” oznacza bowiem „oraz”, „ponadto”, „oprócz tego” „również”, „też” etc. Przepis ten nie uprawnia zatem notariusza do składania w każdym przypadku, na żądanie strony czynności notarialnej, wniosków za pośrednictwem systemu teleinformatycznego o wpis do księgi wieczystej, gdy wniosek może być wynikiem tej czynności. Tym samym ustawodawca usankcjonował prawnie dotychczasową praktykę sporządzania przez notariuszy wniosków wieczystoksięgowych, ale wyłącznie w zakresie innych

wpisów związanych ze sporządzaniem aktem notarialnym, a nie przy okazji dokonywania innych czynności notarialnych.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że ustawowa kompetencja KRN do uchwalania regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii (art. 40 § 1 pkt 1 Prawa o notariacie) nie może stanowić podstawy prawnej do podejmowania uchwał, które wykraczają poza granice prawa. Art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wprost stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Wprawdzie samorząd notarialny nie jest organem władzy publicznej *sensu stricto*, ale ponieważ reprezentuje podmioty (osoby) zaufania publicznego i sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu notariusza w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (art. 17 ust. 1 Konstytucji), przeto samorząd ten pełni funkcje zlecone z zakresu administracji publicznej. Takie podstawy konstytucyjne obligują samorząd notarialny do uwzględnienia interesu publicznego przy wykonywaniu jego ustawowych działań. W uzasadnieniu wyroku z dnia 5 listopada 2015 r., III ZS 6/15 (niepublikowanym), Sąd Najwyższy wskazał, że do konstytucyjnej istoty instytucji samorządów, w tym samorządu zawodowego lub korporacyjnego należy określony przepisami Prawa o notariacie zakres autonomicznej samodzielności prawodawczej notariatu, która może być urzeczywistniona na podstawie i wyłącznie w granicach ustawowego porządku prawnego (art. 7 Konstytucji). Z tak rozumianą autonomią prawotwórczą samorządu zawodowego pozostają w sprzeczności te nadużycia normotwórcze organów notariatu, które wykraczają ponad lub poza zakres publicznoprawnych upoważnień normotwórczych. Mimo, iż wykładnia prawa niewątpliwie pozostaje w sferze zjawisk normatywnych, to jednak funkcja wykładni nie może przekształcić się w korektę legislacyjną.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 47 § 2 Prawa o notariacie orzekł jak w sentencji.